

*El jaciment de Montlleó (Prats i Sansor, Cerdanya, Lleida) **

***per Javier Mangado, Oriol Mercadal, Josep Maria Fullola,
Xavier Esteve, Mathieu Langlais, Ma. Mercè Bergadà,
Jordi Nadal, Alícia Estrada, Jordi Grimaó. *****

* *Malgrat que el jaciment es trobi en el costat lleidatà del límit provincial que divideix la comarca, per tractar-se aquesta d'una unitat geogràfica natural perfectament definida, bona part de la qual pertany a la de Girona, aquest ha estat inclòs en aquesta publicació.*

** *Javier Mangado: Becari Postdoctoral del MEC. Laboratoire de Micropaléontologie. Université Pierre et Marie Curie (Paris VI). Tour 56/46. 5eme étage. 4, Placa Jussieu. 75205 Paris Cedex. A/e: mangado@ccr.jussieu.fr*

Oriol Mercadal: Museu Cerdà. Puigcerdà. A/e: oriol@museucerdà.com

Josep Maria Fullola, Xavier Esteve, Mathieu Langlais, Ma. Mercè Bergadà, Jordi Nadal, Alícia Estrada i Jordi Grimaó: Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques (UB). A/e: fullola@ub.edu.

Aquest treball ha estat realitzat en el marc del projecte HUM4-600 i amb l'ajut del Grup de Recerca de Qualitat SGR2001-0007

Antecedents històrics

Fins a la descoberta de Montlleó, l'inici del poblament humà de la contrada es fixava, amb certesa, en el neolític. Aquestes ocupacions estaven representades per l'hàbitat del neolític antic epicardial de les mines de Sanavastre (Aliaga i Campillo, 2000), així com pels assentaments a l'aire lliure del pla del Bac (Eina), Les Tarteres (Vilanova de les Escaldes) -aquests en abrics rocosos- i Lo Lladre (Llo), caracteritzats per una fase chassiana; a això caldria afegir-hi alguns materials -ceràmica amb cordons llisos, defenses de senglar perforades, fragments de braçalets de *Glycimeris* o punxons de licorella- procedents de les coves (Fou de Bor, tuta de l'Ambret, Olopte, Anes, etc.), potencialment datables entre la fi del neolític antic i el neolític final (Campmajó, 1991; Mercadal, 1998).

Només el redescobriment, en la dècada dels 90, d'alguns materials procedent de les coves d'Olopte entre els fons del Museu Cerdà, així com la presència de jaciments paleolítics i epipaleolítics en contrades veïnes i de les noves dades relacionades amb el glaciariisme, albiraven una certa possibilitat de troballa d'un assentament preneolític a la contrada, fet en el que, tot sigui dit, alguns investigadors no hi creien gaire (Mercadal, 1998).

Ens atrevim a dir que, per tot un seguit de característiques que anirem presentant al llarg d'aquest treball, Montlleó ha estat una de les grans novetats del paleolític superior català dels darrers anys, i que més expectació ha generat entre els estudiosos d'aquest període a nivell europeu (Sacchi, 2003).

Montlleó es troba en el terme municipal de Prats i Sansor, a la part lleidatana de la comarca de la Cerdanya -arbitràriament dividida entre els estats espanyol i francès, i alhora entre les províncies de Girona i Lleida- (fig. 1). La seva localització ja ha estat un repte per si mateixa, ja que és un jaciment a l'aire lliure, fet poc habitual en les descobertes paleolítiques a les nostres contrades, tant per la dificultat de conservació d'aquestes ocupacions antigues, com pel propi desenvolupament de la

Figura 1. Mapa de la situació del jaciment

recerca prehistòrica, que concentra els seus esforços principalment en els contextos càrstics.

El jaciment es troba en l'indret conegut com a "coll de Saig", a 1.130 m snm. Aquest darrer és un altre element a destacar, ja que a hores d'ara això el converteix en l'assentament paleolític pirinenc situat a més altitud, tant dels dos vessants catalans com de la veïna Arieja, on les alçades dels assentaments, sempre en cova, són força més baixes, sense depassar els 1.000 m, dels que sovint es troben lluny. La selecció de l'assentament de Montlleó podria respondre, en bona part, a les característiques de l'indret (situació estratègica, bon control de pas dels ramats, immillorable visibilitat de la plana, etc.), entre les que també hi destacaria una forta insolació, que en la actualitat permet el creixement d'una vegetació termòfila mediterrània al bell mig de la vall cerdana.

Agenda

La descoberta del jaciment es produí el 1998, gràcies als meticolosos treballs de recerca tant bibliogràfica (Campmajó, 1991; Fullola et al, 1995), com sobre el terreny, duts a terme pel Sr. Jordi Grimaó, qui en primer lloc va fer una sèrie d'observacions des de punts elevats de la vall de la Cerdanya, per poder tenir una perspectiva de conjunt del territori i així determinar els indrets més favorables per a una ocupació prehistòrica (proximitat a punts d'aigua, visibilitat, insolació, aixopluc dels vents dominants, etc.). Dels diversos llocs, només Montlleó va confirmar de la presència humana, facilitada per una fractura erosiva del terreny causada per moviments de desestabilització del vessant. La recerca de la memòria oral efectuada ens va permetre esbrinar que, tant l'activitat minera duta a terme almenys des de la fi del s. XIX, a partir de l'obertura de galeries subterrànies, com la més recent i important feta a cel obert -forats parcialment reblerts després-, la qual perdurà fins a la fi dels anys 80 del s. XX, van ser les principals causants de l'afebliment d'un terreny ja de per si fràgil. A això cal afegir una base geològica composta d'argiles i margues per on lliscarien amb

facilitat els blocs de conglomerats isolats. Finalment, els forts aiguats del 1982 provocarien l'esmentada fractura del terreny, fet que acabaria de definir el paisatge actual, ben diferent de l'existent fa només algunes dècades.

El citat tall estratigràfic presentava nombroses restes arqueològiques en perill de desaparició per la forta dinàmica erosiva provocada per agents diversos: aigua, neu, gel, vent, arrels, etc. El Sr. Grimaó entrà directament en contacte amb el Sr. Oriol Mercadal, director del Museu Cerdà de Puigcerdà i prehistoriador, per fer-lo coneixedor de la troballa. Aquest, en base a les característiques formals dels materials recuperats (indústria lítica i macrofauna) i sobretot a una absència total de ceràmica va avaluar la gran antiguitat de la troballa i entrà en contacte amb el Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques (SERP) de la UB, sota la direcció del Dr. Josep M. Fullola i Pericot.

De les restes recuperades en posició estratigràfica clara, abans d'iniciar els treballs d'excavació, vam seleccionar una dent de cavall de la que obtinguérem la primera datació radiocarbònica del jaciment, OXA 9017: 15.440±80 BP, sense calibrar (Bronk Ramsey et al. 2000; Fullola, 2001). Aquesta datació absoluta ens confirmà l'atribució cultural establerta a partir de l'estudi tipològic preliminar, que situava Montlleó en un context cultural del Magdalenian mitjà, caracteritzat pels triangles escalens com a millor element de diagnosi.

Aleshores sol·licitarem al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya la concessió d'una intervenció d'urgència, atès el perill de descontextualització que suposava per al jaciment la fractura sedimentària, però la nostra demanda fou rebutjada, ja que no afectava cap infraestructura important, i ens vam veure obligats a esperar un any més (el 1999) per integrar Montlleó en el projecte de recerca general com una excavació de caire programat per a l'any 2000, per a la qual cosa sol·licitarem novament permís d'excavació al Servei

d'Arqueologia sota la direcció del Dr. Javier Mangado, membre del SERP, el Sr. Oriol Mercadal i el Dr. Josep M. Fullola.

Ens fou concedit el permís, però sense cap mena de dotació econòmica; tot i amb això, iniciarem els treballs gràcies a les subvencions rebudes per part de l'Ajuntament de Prats i Sansor i de l'Institut d'Estudis Ilerdencs (Diputació de Lleida), els quals, campanya rera campanya, ens han donat el seu suport. L'empresa MERCK SA Divisió Farmacèutica i Química, on hi treballa el Sr. Grimaó, també col·laborà en el finançament dels dos primers anys. El permís ha estat renovat anualment pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat, concedint-nos ajut econòmic en les campanyes del 2001 al 2004.

Enguany, durant el mes de setembre, s'ha dut a terme la cinquena campanya d'excavació. El nostre objectiu principal al llarg d'aquests anys ha estat doble: d'una banda, salvaguardar el jaciment de l'erosió natural que l'estava destruint a marxes forçades, i de l'altra, establir els límits del mateix, cosa que no es rebel·la tasca senzilla quan tractem amb ocupacions a l'aire lliure, sense elements de delimitació clars, al contrari del que succeeix quan treballem jaciments en cova, balma o abric rocós. Per aquest motiu, la nostra primera intervenció fou l'establiment de tres sectors al llarg del tall estratigràfic erosiu (fig. 2).

El sector A, situat en la part central del talús, que de seguida ens mostrà un aspecte rentat i pobre en materials arqueològics. El sector B, localitzat uns metres més al nord i d'on provenia la dent de cavall que havíem utilitzat per a la datació; i el sector C, el més meridional del jaciment i en el que s'havien recuperat alguns dels elements més significatius abans d'iniciar-se la intervenció arqueològica, com eren dos cargolins marins perforats i ossos ben conservats de macrofauna.

Un cop iniciada l'excavació fou el sector B el que ens forní d'una major quantitat de materials, motiu pel qual els nostres treballs s'han centrat en ell des de

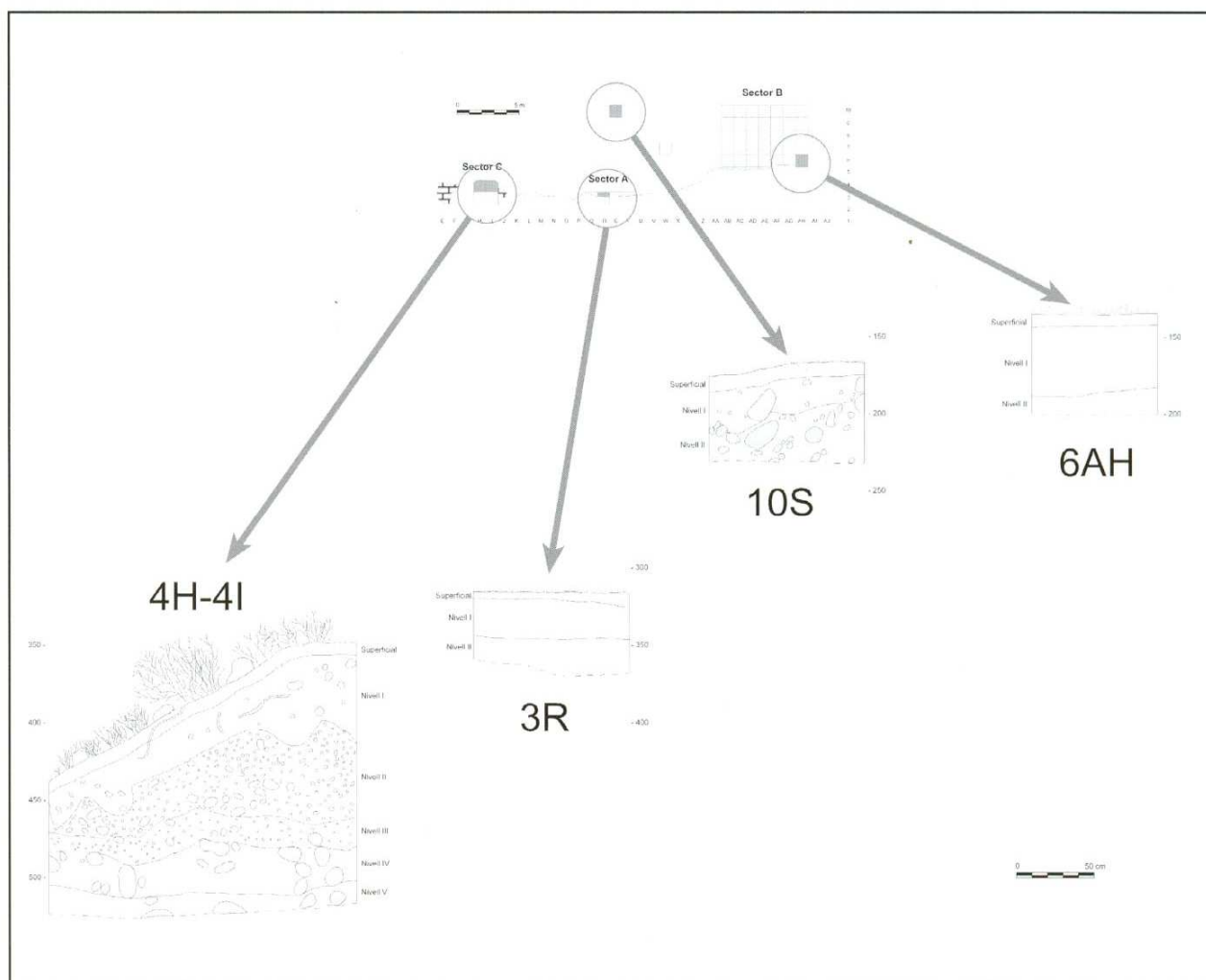
l'inici. A hores d'ara s'han obert en extensió 24 m², en els que s'han documentat concentracions significatives de materials arqueològics i algunes estructures. Des del 2003 i per tal de establir la extensió original de l'assentament hem dut a terme una sèrie de sondejos.

Pel que respecta al sector C, aquest va romandre intacte des de l'inici fins a l'any 2003, donat que el sediment es trobava protegit per un gran bloc de conglomerat. Aquell any, però, com a conseqüència de l'esllavissament de l'esmentat bloc, ens veírem obligats a intervenir-hi per tal d'evitar el desenvolupament de les dinàmiques erosives que començaven a afectar-lo. En l'actualitat aquest sector presenta una extensió de 6m² en els que ha estat possible iniciar un estudi estratigràfic acurat. En aquesta zona hem recuperat tant nombroses restes de cultura material com faunístiques, i hem localitzat dues estructures de combustió, minuciosament excavades, de les que hem recuperat diverses mostres per a analítiques, entre elles alguns carbons que ens permetran efectuar una nova datació d'un àmbit diferent.

La nostra previsió a curta i mitja durada és continuar amb els treballs arqueològics en ambdós sectors per rendibilitzar la intervenció des d'un punt de vista científic, per exemple inserint les dades que obtenim en tesis doctorals, algunes ja en curs. La continuació de l'excavació ens permetrà augmentar els nostres coneixements sobre les ocupacions a l'aire lliure d'aquesta cronologia en un context precís i poc conegut a hores d'ara com són els altiplans muntanyencs. Per altre costat ens permetrà donar a conèixer diferents aspectes del jaciment en revistes especialitzades i congressos, i de fet el propi XIV Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, previst pel 2006, es consagrarà a les ocupacions preneolítiques, sobretot referides a les zones d'alta muntanya. Ara bé, l'actuació arqueològica també s'ha de rendibilitzar des d'un punt de vista social. Resulta fonamental retornar a la societat el coneixement que adquirim a través dels diners esmerçats per nosaltres

en els treballs de recerca. En aquest sentit, són diverses les accions a fer: a nivell local, iniciar una col·laboració amb el municipi de Prats i Sansor per a la creació d'un espai dedicat al jaciment: que presenti les troballes més significatives i el mode de vida dels seus ocupants, en la nova sala cultural que construeix l'Ajuntament, com a element permanent que vagi més enllà del fet fins ara: dues xerrades, visites escolars i una jornada de portes obertes al gran públic en la que s'explicà el jaciment emmarcant-lo en el seu context paleolític. A nivell regional, i després del corresponent estudi dels materials, aquests s'utilitzaran en la presentació museogràfica a realitzar sobre els orígens del poblament a la comarca de la Cerdanya, en el Museu Cerdà de Puigcerdà.

Figura 2. Esquema dels talls estratigràfics dels tres sectors excavats

El registre arqueològic

En aquest apartat incidirem en les diferents evidències arqueològiques que han estat documentades fins l'actualitat: començarem per la formació del propi rebliment sedimentari i posteriorment analitzarem la indústria lítica, la macrofauna i les restes malacològiques.

L'estratigrafia

Les característiques del jaciment: a l'aire lliure, constituït per blocs de conglomerat erràtics, i en suau pendent, no ens permet l'establiment d'una única seqüència estratigràfica per a tots els sectors. Malgrat el fet que en cadascun dels sectors s'hagin identificat diferents dinàmiques sedimentàries, les quals han generat nivells macroscòpicament diferents, podem apuntar que la documentació d'un mateix tipus de matèries primeres, així com l'aplicació de cadenes operatives anàlogues en tots els sectors, corresponen a una o diverses ocupacions durant una fàcies precisa del Magdalenianà.

La figura 2 representa les estratigrafies dels diferents sectors en els que hem intervingut, amb les diferències d'altura, a escala, entre els talls analitzats. L'estudi dels processos geodinàmics es troba en fase d'estudi i a hores d'ara només disposem de les primeres dades corresponents al nivell I del sector B, per al que hem recorregut a les tècniques micromorfològiques d'estudi al microscopi del farcit sedimentari. El procés postdeposicional que destaca és l'activitat biològica, especialment per l'acció de les arrels en els primers centímetres del nivell. Les característiques sedimentàries són les pròpies d'un dipòsit format a partir de materials autòctons per processos d'escolament superficial.

D'altra banda, en el sector C la caiguda del bloc l'any 2003 ens ha proporcionat una seqüència estratigràfica de gairebé dos metres de potència, que de moment només hem pogut descriure des d'un punt de vista macroscòpic, ja que les analítiques

micromorfològiques precises es troben en curs de realització. En aquesta sèrie estratigràfica hem pogut individualitzar fins a sis nivells, dels quals els tres inferiors (III, IV i V) han lliurat abundants materials arqueològics, així com un parell d'estructures de combustió, com veurem posteriorment.

La indústria lítica

En aquest àmbit analitzarem breument les matèries primeres emprades per a la confecció de l'utillatge lític, així com les tècniques de producció dels mateixos i la tipologia que representen.

Matèries primeres

El conjunt de matèries primeres utilitzades pels habitants de Montlleó és de caràcter polilitològic, és a dir, que hi trobem representat un ampli ventall de roques diferents. El sílex és la matèria primera predominant tant des d'un punt de vista quantitatiu com qualitatiu, per bé que tenim força restes d'altres matèries com el quars, la quarsita, la lidita, la riolita i el cristall de roca.

Segons la bibliografia geològica de la zona (Roca, 1986; Llac, 1991) no es documenten roques sedimentàries silícies en la zona, llevat de les radiolarites negres o lidites, que són unes roques sedimentàries silícies del Carbonífer inferior les quals afloren en el Pirineu axial.

El nostre treball de prospecció en la comarca ens ha confirmat aquest fet, alhora que ens ha permès la localització de punts d'aflorament, tant primari com secundari, de la resta de litologies de la comarca emprades en l'assentament.

L'estudi del sílex, amb l'ajut de la lupa binocular, ens ha permès observar macroscòpicament la presència de diferents tipus d'evidències fòssils que ens autoritzen a establir diversos orígens per a les roques silícies. Podem afirmar doncs, que

l'aprovisionament es dugué a terme sobre un territori ampli i extern a la comarca. De moment, podem establir l'existència de sílex formats en ambients sedimentaris marins, sílex formats en ambients de caire lacustre i finalment altres relacionats amb ambients de deposició continental i salins. Aquestes litologies es reconeixen tant en el Prepirineu com en el Subpirineu (IGME, 1934, 1956, 1958; Mangado, Terradas i Ortega, en premsa), a ambdós costats de l'actual frontera administrativa.

Un dels nostres treballs en curs és definir les característiques d'aquestes matèries per intentar establir les seves vies d'accés a la vall, a través dels dos passos naturals de la mateixa: al sud, la vall del Segre, a través del "forat de la Seu"; al nord, la vall del Têt, a través del coll de la Perxa. L'estudi preliminar sembla indicar que alguns dels materials arqueològics documentats podrien correspondre al que els prehistoriadors francesos anomenen "jaspi del Canigó", un jaspi de radiolaris que aflora en el sinclinal de Vilafranca de Conflent i que es troba en forma de rierencs en les terrasses del Têt a Vinçà (Gregoire, 2000). De la mateixa manera, els sílex d'origen lacustre, caracteritzats per la presència de restes fòssils d'algues carofícies, podrien atribuir-se o bé als nivells Oligocens i Miocens de les Corberes (Rosselló), o bé, pel seu aspecte macroscòpic, a les formacions terciàries Dano-montianes dels "Petits Pyrénées" (Gregoire, 2000). La corroboració definitiva d'aquesta hipòtesis ens permetria afirmar que el grup humà que s'assentà a Montlleó coneixia, com a mínim, la ruta transpirinenca del coll de la Perxa.

Les tècniques de producció

La producció de laminetes és l'activitat tècnica millor representada al jaciment, com es desprèn de l'estudi dels nuclis, els suports, les restes de talla i els útils. Els nuclis destinats a aquesta tasca són de dos tipus: o bé ascles carenades, o bé petits còdols, i normalment ambdós apareixen exhaurits. Des d'un punt de vista tecnomorfològic estan presents tres tipus de laminetes: les de perfil rectilini i secció triangular,

les de perfil rectilini i secció trapezoïdal o rectangular, i les microlaminetes helicoidals. Aquesta diferència en els perfils entre laminetes rectilínies i helicoides és el fruit de dos conceptes tècnics diferents, que es poden resseguir a l'hora d'observar la transformació en útils que ambdues varietats han sofert. Per una banda, en les laminetes de perfil rectilini el retoc abrupte és majoritàriament directe (65% dels efectius). Per altra, les laminetes helicoides presenten majoritàriament un retoc invers en el fil dret de la peça, que no sembla correspondre a una voluntat precisa de modificació del seu perfil, fet que només podem atribuir a funcionalitats potencialment diferents, tot esperant que l'estudi traceològic ens permeti confirmar o rebutjar aquesta hipòtesi.

Les comparacions regionals confirmen el caràcter original de la sèrie lítica de Montlleó. Per retrobar elements similars hem de desplaçar-nos força més a l'Est: fins a Frontgrasse, al Gard (Bazile et al. 1989), Gandil -Aveyron- (Ladier, 2000), o cap el Nord: Thèmes -Yonne- (Lebrun-Ricaliens i Brou, 2003).

Juntament amb les laminetes apareixen algunes grans làmines introduïdes en el jaciment en forma d'útils ja acabats, tractant-se tant de burins com de gratadors.

Finalment, hi ha una altra mena de producció, en aquest cas de suports del tipus ascla, que s'utilitzaren per a la configuració de les eines que podem anomenar de "fons comú" com perforadors, rascadores i denticulats, per bé que de moment no hem recuperat nuclis polièdrics que ens indiquin la producció d'aquests suports en el jaciment.

La tipologia

L'estudi tipològic de la indústria lítica retocada fou el primer element que ens suggerí que ens trobàvem davant d'una sèrie de finals del paleolític superior (fig. 3). En el conjunt retocat predominen clarament els elements de projectil, constituït fonamentalment per laminetes i puntes de dors, així com per un conjunt de laminetes de dors truncades, o triangles escalens, molt estandarditzats, juntament amb alguns microburins. Aquest conjunt ja apuntava a una cronologia relativa de Magdalenian mitjà (Sacchi, 1986). L'utilitatge de base presenta peces típiques com dobles becs, juntament amb gratadors sobre làmina i una àmplia representació tipològica de burins.

La relació burí /gratador és clarament favorable als primers, com succeeix habitualment en aquestes fases del Pleistocè superior. Abunden també els nuclis fonamentalment de tipus piramidal o prismàtic, orientats a l'obtenció de suports del tipus lamineta. Finalment destacar la presència d'alguns elements de retoc pla, fet ja documentat en diversos jaciments de la zona pirinenca.

La varietat de tipus primaris ens reflecteix les múltiples activitats dutes a terme en l'assentament, tot i que entre elles les cinegètiques semblen ser les millor representades.

El registre faunístic

Els elements arqueozoològics recuperats a Montlleó són de dos tipus: per una banda, ossos i dents d'animals pertanyents a restes culinàries; per l'altra, diversos cargolins que no es relacionen amb l'alimentació, sinó més aviat amb elements d'ordre simbòlic o d'abillament personal.

Els ossos apareixen molt fragmentats, sobretot en el nivell superior, principalment per l'actuació antròpica dels propis ocupants del jaciment; per contra, les dents es troben en un estat de conservació excel·lent. A partir de l'estudi del material dentari

podem indicar que el patró de fauna de Montlleó correspon al típic comportament de cacera de grans herbívors (cavalls, cérvols, petits bòvids) del paleolític superior. Destaca la freqüència de les restes de cavall, característica dels jaciments localitzats en un entorn de pastures obertes, més propis del centre i nord de Catalunya, com Can Garriga (Vallès Oriental) o la Bora Gran d'en Carreras (Pla de l'Estany), mentre que més a ponent o al sud -per exemple a la Cova del Parco (La Noguera)-, predominen altres espècies com la cabra o el cérvol i s'observa un espectre faunístic més ampli (Nadal, 1998).

Els elements d'abillament personal (fig. 3) comprenen, d'una banda, un caní de cérvol perforat, element clàssic en la zona cantàbrica i al vessant nord del Pirineu durant el Magdalenian mitjà i superior (Sacchi, 1986), i de l'altra, un conjunt de fragments de petxines, entre les que en destaquem un de *Glycymeris*, i diversos cargolins, un de riu -*Theodoxus fluviatilis*- i quatre de marins: dos *Trivia*, biperforats sagitalment, com sol ser norma en els jaciments d'aquesta cronologia (Taborin 1993:245), i dos *Hinia* incrassata amb una sola perforació mecànica.

La distribució espacial dels elements arqueològics

Un dels objectius prioritaris és l'estudi de la distribució espacial de les restes arqueològiques per poder observar d'un costat els potencials fenòmens d'alteració (Texier et al. 1998; Hilton 2003) i, d'un altre, l'ordenació antròpica de l'espai ocupat. De moment, es porta a terme tan sols en el sector B, ja que és el que presenta una major extensió excavada i estadísticament vàlida. En relació a les alteracions postdeposicionals aquesta tècnica d'anàlisi ens ha permès concloure que els materials més superficials degueren patir un cert nombre d'alteracions, com demostra l'elevat percentatge de restes silícies patinades en els primers centímetres de l'estratigrafia, que hem de vincular amb processos d'intercanvi iònic entre el sílex i el sediment (Rottlander, 1975; Walter, 1995). En aquests primers centímetres les restes faunístiques resulten també escasses, molts

fragmentàries i en un estat de conservació deplorable, mentre que dalt el conjunt de materials apareix en bon estat de conservació.

Les estructures de combustió han pogut ser parcialment detectades o confirmades també mitjançant aquesta mena d'anàlisi, ja que no totes elles presenten delimitacions clares mitjançant corones de pedres. Així, la seva identificació macroscòpica i la feta a partir de la distribució per acumulació de restes òssies i silícies cremades s'han vist corroborades per l'estudi micromorfològic del sediment implicat, en el que s'hi van identificar microcarbons i textures pròpies de l'alteració tèrmica.

Estructures antròpiques

Fins al moment han estat localitzades quatre estructures de combustió. Dues estructures en el sector

B, un foc pla -o potser un abocament de neteja- i una llar ben delimitada per una corona de pedres. Aquesta llar es troba a l'interior d'un espai major delimitat per blocs més grans i arrodonits que divergeixen completament dels habitualment localitzats en el nivell. Aquesta segona llar ha estat objecte d'una anàlisi micromorfològica la qual ens ha permès saber que el foc hauria assolit una temperatura d'entre 300°C i 400°C, i la gran quantitat de petites restes òssies cremades suggereix l'ús culinari d'aquesta.

Dues altres estructures de combustió han estat identificades en el sector C (campanyes 2003 i 2004). En aquest cas el seu reconeixement ha estat possible per la presència de petits carbons delimitats per blocs calcaris i de conglomerat d'uns 10 cm de diàmetre. La datació radiomètrica dels carbons de la llar excavada el 2003 ens ha proporcionat un resultat del tot coherent amb la primera datació del jaciment i que es situa a mitjans del XVIè mil·lenni BP.

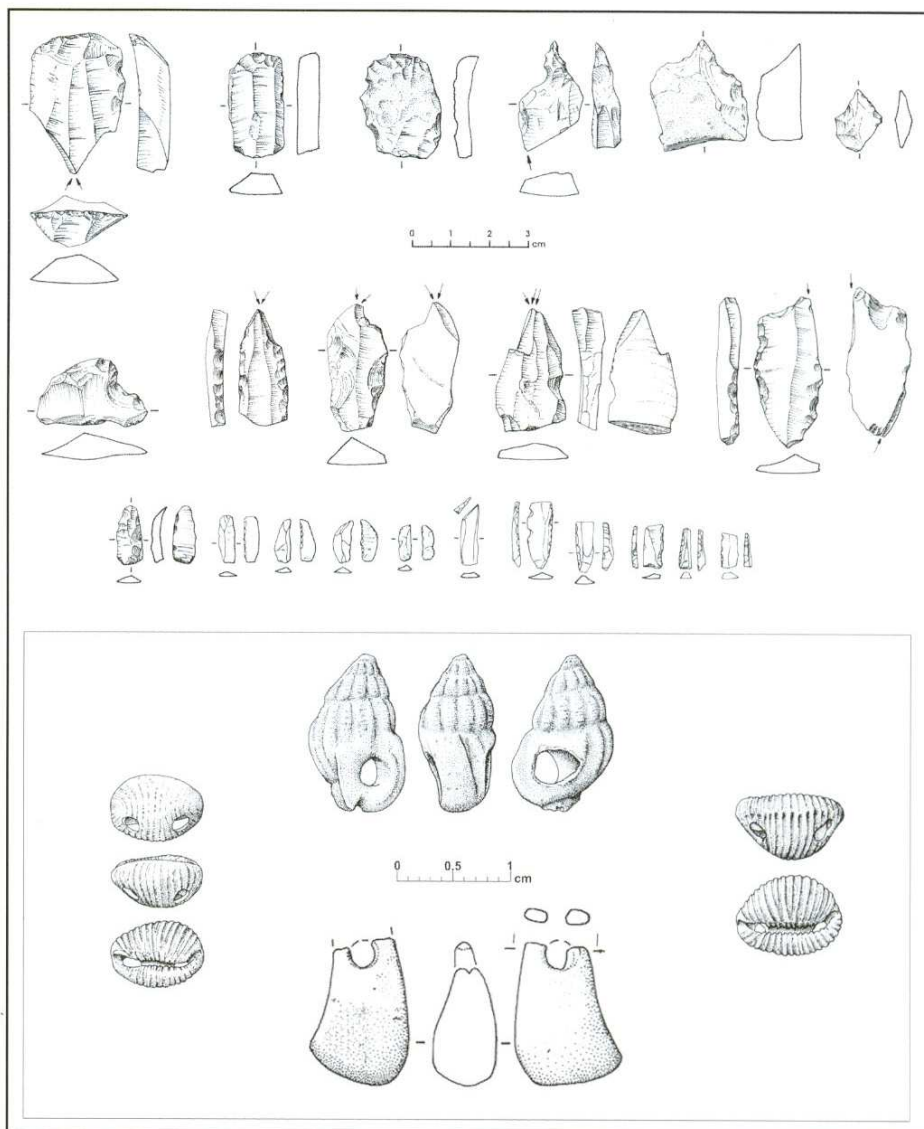

Figura 3. Indústria lítica i elements d'abillament
(dibuixos de Ranon Álvarez Arza)

Conclusions

Montlleó, jaciment del magdalenian mitjà a l'aire lliure, constitueix una fita excepcional en el vessant sud dels Pirineus, tant per la seva ubicació com per la cronologia a la que pertany. Es tracta d'un assentament d'altitud, que posa de manifest l'existència durant els moments finals del Tardiglaciari de la possibilitat de pas entre ambdós costats de la serralada pirinenca. Al marge del seu indubtable interès científic, de la interdisciplinarietat de la investigació que agrupa a especialistes de camps molt diversos, i de la joventut i il·lusió esmerçada per l'equip que hi excava, Montlleó també representa una fita per a la revalorització del patrimoni arqueològic, i més concretament prehistòric, de la comarca de la Cerdanya, on de fet és l'única excavació de prehistòria en curs. La potencial rendibilització social d'aquest patrimoni passa, però, per la necessària implicació de totes les institucions en assegurar el desenvolupament no tan sols econòmic sinó també sociocultural dels seus ciutadans, on l'Ajuntament de Prats i el Museu Cerdà han de jugar un paper clau del procés. Malauradament però, aquesta implicació institucional ha estat més aviat escassa i, en alguns casos, fins i tot inexistent.

Bibliografia

- ALIAGA, S. i CAMPILLO, J. 2000.- Memòria de la intervenció arqueològica al jaciment de Sanavastre (Das, la Cerdanya) 1995-1996. Inèdita. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- BAZILE, F., GUILLERAULT, PH. i MONNET, C., 1989.- "L'habitat paléolithique supérieur de plein air de Fontgrasse", dins Travaux 1983-1987, Gallia Préhistoire, 31. Paris, pàg. 65-92.
- BRONK RAMSEY, C., PETTITT, P.B., HEDGES, R.E.M., HRDGINS, G.W.L. i OWEN, D.C., 2000.- "Radiocarbon dates from the Oxford AMS system: Archaeometry datelist 30", Archaeometry 42 (2). Oxford. Pàg. 459-479.
- CAMPMAJÓ, P., 1991.- "El poblament de la Cerdanya des dels orígens fins a l'ocupació romana". Ceretania 1. IEC-GRAHC. Perpinyà. pàg. 21-38.
- FULLOLA, J.M^a., 2001.- "Recherches sur le Paléolithique Supérieur dans le Nord-est ibérique: la Catalogne (1996-2001)", a Le Paléolithique Supérieur européen. Bilan quinquenal 1996-2001. ERAUL 97. Liège. Ed. Comission VIII, XIVème Congrès UISPP. pàg. 141-148.
- FULLOLA, J.M^a., GARCIA-ARGÜELLES, P., SERRAT, D. i BERGADÀ, M.M. 1995.- "El Paleolític i l'Epipaleolític al vessant meridional dels Pirineus catalans. Vint anys de recerca a la franja pirinenca sud; interrelacions amb les àrees circumdants", Cultures i Medi, de la Prehistòria a l'Edat Mitjana. Vint anys d'Arqueologia pirinenca, actes del X Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. Puigcerdà. Ed. IEC. pàg 159-176.
- GRÉGOIRE, S. 2000.- Origine des matières premières des industries lithiques du Paléolithique pyrénéen et méditerranéen. Contribution à la connaissance des aires de circulations humaines. Tesi doctoral inèdita. Université de Perpignan. 246 pàg.
- HILTON, M.R. 2003.- "Quantifying Postdepositional Redistribution of the Archaeological Record Produced by Freeze-Thaw and Other Mechanisms: An Experimental Approach", Journal of Archaeological Method and Theory, 10 (3). pàg.165-202.
- I.G.M.E. 1934.- "Balaguer". Mapa Geològic Esc. 1:50.000, hoja núm 359. Instituto Geológico y Minero de España: Madrid.
- I.G.M.E. 1956.- "Artesa de Segre". Mapa Geològic Esc. 1:50.000, hoja núm 328. Instituto Geológico y Minero de España. Madrid.
- I.G.M.E. 1958.- "Os de Balaguer". Mapa Geològic Esc. 1:50.000, hoja núm 327. Instituto Geológico y Minero de España. Madrid.
- LADIER, E. 2000.- "Le Magdalénien ancien a lamelles à dos de l'abri Gandil à Bruniquel (Tarn et Garonne): étude préliminaire de l'industrie lithique de la C20", dins PION, G. (Ed.) : Le Paléolithique supérieur récent: nouvelles données sur le peuplement et l'environnement. Table ronde de Chambéry. Paris. pàg. 191-200.

- LEBRUN-RICALES, F. i BROU, L. 2003.- "Burins carénés -nucléus à lamelles : identification d'une chaîne opératoire particulière à Thèmes (Yonne) et implications", Bull. Soc. Préhist. Fr., t. 100 (1). Paris. pàg. 67-83.
- LLAC, F. 1991.- "Histoire géologique de la Cerdagne". Ceretania 1. Puigcerdà. pàg. 7-17.
- MANGADO, J., TERRADAS, X. i ORTEGA, D. (en premsa). La disponibilidad de materias primas silíceas en la vertiente meridional de los Pirineos orientales. Table-ronde: frontières naturelles et frontières culturelles dans les Pyrénées préhistoriques. Tarascon-sur-Ariège. Març 2004.
- MERCADAL, O. 1998.- "Paisatge i antropització de la plana cerdana durant la prehistòria". XI CIAP. IEC. Puigcerdà. pàg. 397-407.
- NADAL, J. 1998.- Les faunes del Plistocè final-Holocè a la Catalunya meridional i de ponent. Interpretacions tafonòmiques i paleoculturals. Tesis doctoral inèdita. Fac. de Geografia i Història. Universitat de Barcelona. 662 pàg.
- ROCA, E. 1986.- Estudi Geològic de la fossa de la Cerdanya. Tesis doctoral inèdita. Fac. de Geologia. Universitat de Barcelona.
- ROTTLÄNDER, R. 1975.- "The formation of patina on flint". Archaeometry. 17 (1). Oxford. pàg.106-110.
- SACCHI, D. 1986.- Le paléolithique supérieur du Languedoc occidental et du Roussillon. XXI supplém. a Gallia Préhistoire. Ed. CNRS. Paris.275 pàg.
- SACCHI, D. 2003.- Le Magdalénien. Apogée de l'art quaternaire. Histoire de la France Préhistorique, de -17000 à -11000 ans. Ed. La maison des roches.
- TABORIN, Y. 1993.- La parure en coquillage au Paléolithique. Paris. CNRS.538 pàg.
- TEXIER, J.P., BERTRAN, P., COUTARD, J. P. , FRANCOU, B. , GABERT, P. , GUADELLI, J.L., OZOUF, J.C., PLISSON, H., RAYNAL, J.P. i VIVENT, D. 1998.- "TRANSIT, an experimental archaeological program in periglacial environment: Problem, methodology, first results", Geoarcheology, 13 (5). Ed. John Wiley & Sons. pàg. 433-473.
- WALTER, PH. 1995.- "Classer par la patine: l'étude des altérations chimiques des objets préhistoriques". Techné, 2. Paris. pàg.119-123.